

О. Мислива,

кандидат юридичних наук,
доцент кафедри тактико-спеціальної підготовки
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

О. Никифорова,

кандидат біологічних наук, доцент,
доцент кафедри тактико-спеціальної підготовки
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

О. Бойко,

викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

МЕТОДОЛОГІЯ ПРОВЕДЕННЯ ЗАНЯТЬ ІЗ ТАКТИЧНОЇ МЕДИЦИНИ ДЛЯ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ В УКРАЇНІ З УРАХУВАННЯМ СУЧАСНИХ ВИМОГ НАТО

Аналіз досвіду багатьох країн світу дає підстави стверджувати, що результати лікування, його тривалість, матеріальні витрати, подальший стан здоров'я і працездатність громадян, а часто й життя людини залежать передусім від своєчасності надання домедичної допомоги за наявності невідкладних станів, що виникають під час раптових захворювань, травм та нещасних випадків. Визначальними в системі надання такої допомоги на догоспітальному етапі є роль і навички осіб, які не мають медичної освіти, але повинні надавати її згідно зі своїми посадовими обов'язками. Актуальність надання домедичної допомоги у разі виникнення травм різного виду не потребує додаткових коментарів. Необхідність знання ефективних заходів допомоги кожною людиною, а тим більше випускником вищого навчального закладу, зумовлена тим, що іноді від своєчасності та впевненості дій ще до приїзду карети швидкої допомоги залежить життя людини. Звичайно, Україна намагається вдосконалювати систему підготовки студентів, курсантів, магістрантів. При цьому залишається незмінним стратегічний курс на

євроатлантичну інтеграцію України для набуття повноправного членства України в Євросоюзі та НАТО. Основоположними документами, що визначають пріоритетність співробітництва, зміст і характер партнерства України з НАТО є Рамковий документ Програми НАТО «Партнерство заради миру» від 10 січня 1994 року, Хартія про особливе партнерство між Україною та НАТО від 9 липня 1997 року та Закон України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» від 01 липня 2010 року [1].

МВС України як невід'ємна частина сектору безпеки й оборони України входить до національної системи координації євроатлантичної інтеграції України та активно залучається до співробітництва з НАТО в рамках загальнодержавного курсу на набуття членства у цій організації. МВС та органи її системи беруть участь у багатьох ініціативах та програмах у рамках співробітництва з НАТО, зокрема: спільних із НАТО навчаннях, індивідуальній програмі партнерства, програмі вдосконалення військової освіти (DEEP), програмі професійного розвитку цивільного персоналу (PDP), програмі НАТО «Наука заради миру та безпеки», співробіт-

ництві у галузі реагування на надзвичайні ситуації цивільного характеру, а також платформі Україна – НАТО з питань вивчення досвіду протидії гібридній війні.

Нині в рамках партнерства України з НАТО пріоритетними для МВС є проведення спільних навчань і тренувань щодо всіх видів діяльності, спрямованих на своєчасне виявлення, запобігання і нейтралізацію загроз безпеці об'єктів критичної інфраструктури, а також мінімізацію та ліквідацію наслідків у разі їх реалізації. Починаючи з 2012 року в рамках програми НАТО «Партнерство заради миру» вищі навчальні заклади з питань безпеки та оборони добровільно об'єдналися для підвищення обізнаності осіб, які залучені до процесу прийняття рішень і вироблення політик щодо виявлення та швидкого реагування на сучасні безпекові виклики. Значна увага приділяється реалізації широкого спектру напрямів, серед яких – професійна підготовка та освіта, впровадження стандартів НАТО. Особливо актуальним є питання підготовки органів і підрозділів МВС до спільних із НАТО командо-штабних навчань із захисту критичної інфраструктури від гібридних загроз. Відповідно до проекту Річної національної програми Україна – НАТО 2020, з метою подальшого розвитку МВС України як єдиної стійкої, керованої і функціональної системи національної безпеки, здатної протидіяти сучасним викликам та загрозам, доцільно впроваджувати у фахову підготовку персоналу сучасні вимоги НАТО.

Безперечно, провідною структурою, яка спрямована на підтримання співпраці України і НАТО у реформуванні сектора оборони й безпеки, співробітництва та навчань з урахуванням вимог НАТО, виходячи з основних нормативно-правових завдань, є Міністерство оборони України, а в системі МВС України – Національна гвардія України та Державна служба надзвичайних ситуацій. Разом із цим незалежно від повсякчас існуючої небезпеки від гібридних загроз різного рівня

першими з числа органів і підрозділів системи МВС на місце події потрапляє персонал Національної поліції. Отже, поліцейські також мають отримати знання та досвід НАТО з ініціалізації та нейтралізації різноманітних видів загроз безпеці об'єктів критичної інфраструктури. Особливо актуальним проведення спільних навчань і тренувань відповідно до вимог НАТО стає у зв'язку з тим, що персонал Національної поліції активно приймає участь у забезпеченні публічної безпеки та порядку в районах конфлікту на Сході України, а також для викладачів освітніх закладів системи МВС, які здійснюють відповідну підготовку поліцейських.

Навчання персоналу системи МВС дасть змогу в майбутньому забезпечити оперативність, а також підвищити злагодженість їхньої діяльності та взаємодію як між собою під час виконання завдань з організації заходів безпеки та встановлення правопорядку серед населення в надзвичайних ситуаціях, так і з іншими службами цивільного захисту.

Насамперед до навчання органів системи МВС доцільно включити елементи розроблених НАТО найкращих міжнародних стандартів тактичної медицини, яку розроблено для використання у зонах збройних конфліктів (ТССС) і згодом адаптовано до цивільної ситуації з недостатнім рівнем безпеки, в яку потрапляє поліцейський у зв'язку з виконанням завдань службово-бойової діяльності, кризових ситуацій (екстремальних або надзвичайних подій) та можливої ескалації конфлікту на місці події чи в регіоні (ТЕСС).

Так, ТССС (Tactical Combat Casualty Care) включає загальний протокол надання першої медичної допомоги на полі бою, алгоритм найважливіших дій не лише з надання допомоги пораненим, а передусім тактичного складника у вигляді розуміння загальної картини поля бою та розмежування різних дій на різних етапах бою або в різних його частинах. ТЕСС (Tactical Emergency

Casualty Care) – це військовий стандарт медицини, призначений для міських чи інших цивільних умов, який дає змогу заощадити сили і засоби, убезпечити мирне населення, а тактика дій дещо відрізняється від військової, оскільки розрахована на спільну роботу поліції та швидкої медичної допомоги, рятувальників, підрозділів спеціального призначення тощо.

Слід зазначити, що особливо для поліцейських указаний елемент навчання є обов'язковим ще й за чинним законодавством України. Насамперед ст. 3 Конституції, яка зазначає, що людина, її життя і здоров'я та безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. У п. 4 ст. 18, п. 14 ч. 1 ст. 23, ч. 3 ст. 37 та ч. 4 ст. 43 Закону України «Про Національну поліцію» серед основних обов'язків поліцейського закріплено надання ним невідкладної домедичної допомоги особам, які постраждали внаслідок правопорушень, нещасних випадків, а також особам, які опинилися в безпорадному стані або стані, небезпечному для їхнього життя чи здоров'я, а також особам, які постраждали в результаті застосування заходів примусу. Також такі вимоги містить ст. 12 Закону України «Про екстрену медичну допомогу», відповідно до якої поліцейські хоча й не мають медичної освіти, але за своїми службовими обов'язками повинні володіти практичними навичками надання домедичної допомоги, у тому числі за наявності кримінальної відповідальності за ст. 135 КК України «Залишення особи в небезпеці» [2].

Важливою частиною професійної освіти персоналу МВС є навчання їх правильним діям в екстремальних (кризових) ситуаціях, наприклад у разі вогневого контакту з правопорушником за наявності інших постраждалих у період мирного часу та особливого періоду. Зокрема, у таких ситуаціях важливою та суперечливою дією виступає так зване сортування потерпілих (під час спеціальних операцій, масових заворушень тощо).

Важливим у підготовці також є вміння усунути негативні наслідки для здоров'я людей під час надзвичайних ситуацій природного, техногенного чи соціального характеру (стихійне лихо, велика виробнича аварія, транспортна катастрофа, групові порушення публічного порядку) [3; 5]. Отже, у навчання для персоналу системи МВС доцільно включити елементи відпрацювання алгоритмів забезпечення особистої безпеки та безпеки оточуючих на біологічні, хімічні, радіаційні загрози під час несанкціонованого втручання в об'єкти критичної інфраструктури.

Потреба інтеграції загальноприйнятих у світі стандартів надання невідкладної допомоги у різних ситуаціях у підготовку та діяльність персоналу МВС є очевидною. У такому форматі головною метою навчань є:

- активізація співробітництва з НАТО в рамках участі в Індивідуальній програмі партнерства на рівні персоналу МВС;

- підвищення рівня обізнаності персоналу органів і освітніх закладів МВС із питань стратегічних, екстрених, оперативних і тактичних алгоритмів реагування на сучасні безпекові виклики, надзвичайні події та протидії біологічним, хімічним, радіаційним та гібридним загрозам;

- підвищення злагодженості, оперативності та взаємодії підрозділів МВС під час виконання службово-бойових завдань.

Для реалізації подібних завдань необхідно проводити навчання у форматі ситуаційних симуляцій та сценаріїв, що гарантує підвищення рівня обізнаності персоналу МВС з інноваційних технологій та в експертних знаннях країн – членів НАТО в оборонному секторі та національній безпеці, зокрема з ініціалізації гібридних загроз та подальшого застосування набутого досвіду в службово-бойовій діяльності. З іншого боку, вдосконалення рухових умінь і навичок надання невідкладної екстреної допомоги з урахуванням особливостей завдань професійної діяльності в умо-

вах ситуацій різного ступеню ризику дає змогу оптимізувати фахову підготовку персоналу МВС.

Для отримання найкращого результату у навчаннях рекомендується додатково залучати міжнародних фахівців і консультантів НАТО, НАЕМТ (Національна асоціація екстрених медичних технік), ОБСЕ (Організація з безпеки та співробітництва в Європі), МКЧХ (Міжнародний комітет Червоного Хреста), а для відпрацювання спеціальних питань – оперативні групи від відповідних міністерств та відомств, служб цивільного захисту, зокрема Тренувального центру оперативно-рятувальної служби Цивільного захисту України та фахівців Центрів екстреної медичної допомоги та медицини катастроф та ін.

Проведення навчань повинно проходити в три етапи.

На початковому етапі навчань доцільно провести вхідне тестування та детальний розгляд окремих теоретичних положень сучасних вимог НАТО та формування вміння їх практичного застосування [6]: ТССС та ТЕСС; Основні види травм; Індивідуальна аптечка першої допомоги (ІФАК – Individual First Aid Kit): вміст, характеристики, сфера використання матеріалів; Фактори, які відрізняють надання допомоги в умовах бойових дій (ТССС) та під час надзвичайної ситуації з високим рівнем загрози (ТЕСС); Зони ризику та надання допомоги: маркери; Немедична евакуація потерпілого (CASEVAC); «9 пунктів НАТО» (NATO 9 Line); Тріаж (Treatment NATO): медичне сортування; Особливі види поранень: мінно-вибухові та вогнепальні.

На другому етапі доцільне проведення тренінгу або практичного інтерактивного заняття для вироблення рухових навичок із надання невідкладної домедичної допомоги за алгоритмами BLS (BASIC LIVE SUPPORT) та частково BEC (BASIC EMERGENCY CARE) із застосуванням демонстраційного та імітаційного матеріалу, технічних засобів навчання.

Кожен блок знань відпрацьовується учасниками з використанням роздаткового матеріалу (гумові одноразові рукавиці, маски-клапани, турнікети та ін.) та іншого тренувального обладнання. Проведення занять супроводжується роботою з демонстраційними аудіо-та відеоматеріалами.

Із погляду організації навчального процесу ситуаційне завдання є однією з найбільш ефективних і простих форм активних методів навчання.

Даний вид навчання розрахований на відпрацювання навичок надання невідкладної домедичної допомоги постраждалому на місці події шляхом знання правил зупинки кровотеч, роботи з перев'язувальними матеріалами, відновлення дихання функції, проведення реанімаційних заходів. Вони мають проводитися за сценаріями, який містить декілька можливих варіантів розвитку подій залежно від діяльності учасника чи його команди [4].

Практика свідчить, що доцільним під час відпрацювання завдання є роз'яснення її фабули – 5 хв., виконання – 15 хв., обговорення – 15 хв. (загалом – 35 хв.).

На третьому етапі доцільно відпрацьовувати сценарії з використанням навчальних симуляцій за алгоритмами ТЕСС (Tactical Emergency Casualty Care) із залученням учасників декількох груп – представників різних органів системи МВС: Національна поліція, ДСНС та Національна гвардія України.

Мета кожного тренінгу для персоналу МВС: практичне відпрацювання теоретичних навичок використання протоколів надання домедичної допомоги; застосування принципу «контакт-прикриття»; застосування поліцейських заходів примусу в умовах моделювання реальних службових ситуацій; забезпечення особистої безпеки та моральної стійкості, впевненості та правомірності, а також удосконалення навичок комунікації між різними службами, які є необхідними на місці події.

Потреба інтеграції загальноприйнятих у світі стандартів надання

невідкладної домедичної допомоги у ситуаціях різних безпекових загроз у підготовку та діяльність Національної гвардії України є беззаперечною з огляду на вибрану державою політику співробітництва з НАТО, достатність його нормативно-правового підґрунтя та очевидну доцільність упровадження сучасних ефективних надбань Альянсу та його країн-членів з огляду на гібридні безпекові загрози.

Реформування системи МВС за стандартами НАТО дасть змогу мати оптимальну структуру і підготовку фахівців, що за мінімально необхідних для цього ресурсів буде гарантією ефективного виконання поставлених завдань. В умовах нестабільної криміногенної ситуації це означає краще володіння обстановкою, підвищення гнучкості управління силами і засобами, швидке прийняття рішень, мінімізація втрат у силах і засобах.

Політико-правова інтеграція України в Євросоюз і НАТО залишається пріоритетним курсом держави у 2020 році. У рамках партнерства України з НАТО пріоритетними для правоохоронних органів є проведення спільних із фахівцями членів – партнерів НАТО навчань і тренувань, спрямованих на своєчасне виявлення, запобігання і нейтралізацію загроз безпеці об'єктів критичної інфраструктури, а також мінімізацію та ліквідацію наслідків у разі їх виникнення та реалізації. Подібні завдання викликають очевидну потребу вироблення концепції з організації та методики їх проведення, які здатні привести до надбання практичних умінь і навичок, здатних ефективно сприяти службово-бойовій діяльності.

Виходячи з основних нормативно-правових завдань, однією з провідних структур сектору оборони й безпеки є система Міністерства внутрішніх справ (далі – МВС) України, у складі якого перебувають Національна гвардія України, Націо-

нальна поліція України та Державна служба надзвичайних ситуацій. Отже, їхня діяльність та реформування мають бути спрямовані на підтримання співпраці України і НАТО, яке можливе в рамках Програми «Партнерство заради миру».

Ураховуючи, що незалежно від існуючих загроз та їх рівня першими з числа органів і підрозділів системи МВС України на місце події потрапляє персонал Національної поліції України, то саме представники цієї служби мають отримати сучасні знання та досвід НАТО з ініціалізації та нейтралізації різноманітних видів загроз безпеці об'єктів критичної інфраструктури.

Пріоритетами навчання та тренування поліцейських є визначена чинним законодавством України обов'язковість конституційного захисту життя, здоров'я та безпеки людини, зокрема надання домедичної допомоги у разі будь-якої пригоди з одночасним забезпеченням власної безпеки. Саме такий оптимальний досвід пропонує призначений для міських чи інших цивільних умов військовий стандарт медицини ТЕСС (Tactical Emergency Casualty Care), навчання поліцейських якому дасть змогу убезпечити мирне населення, тактично забезпечити виконання професійних обов'язків, зберегти сили і засоби тощо.

Ключові слова: партнерство заради миру, перший на місці події, симуляційні сценарії, безпекові загрози, службово-бойові завдання, невідкладна домедична допомога, ТЕСС.

Myslyva O., Nykyforova O., Boiko O. Methodology of implementation of education and training in tactical medicine of the police officer in Ukraine subject to NATO requirements

Ukraine's political and legal integration into the European Union and NATO remains the country's priority course in 2020. Within the framework of the NATO-Ukraine Partnership,

priorities for law enforcement agencies are to conduct exercises and trainings, jointly with NATO Partner Members, aimed at timely identification, prevention and neutralization of security threats to critical infrastructure, as well as minimization and elimination of consequences in the event of their beginning and realization.

Such tasks cause the obvious need to develop a concept for the organization and methods of their implementation, which can lead to the acquisition of practical skills that can effectively contribute to combat service.

Based on the main regulatory tasks, one of the leading structures of the defense and security sector is the system of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine (hereinafter – the Ministry of Internal Affairs), which includes the National Guard of Ukraine, the National Police of Ukraine and the State Emergency Service. Therefore, their activities and reforms should be aimed at supporting Ukraine-NATO cooperation, which is possible under the Partnership for Peace Program.

Realizing that, irrespective of the various threats and their members, they are in all numbers and are being torn apart by the MIA of Ukraine on the ground, using the National Police of Ukraine staff, and this particular representative is using modern NATO-backed and neutralized NATO personnel, and there are a number of threats that exist behind being a critical infrastructure.

The priorities of training and training of police officers are determined by the current legislation of Ukraine, the obligation of constitutional protection of life, health and safety of the person, in particular, the provision of emergency care in case of any incident while ensuring their own security. This is the optimum experience offered by the Tactical Emergency Casualty Care military standard for urban or other civilian conditions, which will educate police officers to protect civilians, tactically secure professional

responsibilities, conserve resources, and more.

Key words: Partnership for Peace, first on the scene, simulation scenarios, security risks, service and fighting missions, emergency care, TECC.

Література

1. Принципи і політика медичного забезпечення НАТО. Рада Євроатлантичного співробітництва. URL : <http://usaisr.amedd.army.mil/cpgs.html>. http://milmed.org.ua/Publications/3_1NATO.doc (дата звернення: 25.05.2020).

2. Про Національну поліцію : Закон України від 2 липня 2015 року № 580-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення: 25.05.2020).

3. Teaching Infant Cardiopulmonary Resuscitation to Caregivers in the Emergency Department / J.L. Song et al. *Pediatr Emerg Care*. 2020 Jan 6. DOI : 10.1097/PEC.0000000000001974.

4. An Analysis of the Efficacy of Different Teaching Modalities in Imparting Adult Cardiopulmonary Resuscitation Skills among First-year / A. Suseel et al. *Medical Students: A Pilot Study*. *Indian J Crit Care Med*. 2019 Nov; 23(11):509-512. DOI : 10.5005/jp-journals-10071-23284.

5. The Influence of Gender and Underrepresented Minority Status on Medical Student Ranking of Residency Programs / A. Agawu et al. *J Natl Med Assoc*. 2019 Dec; 111(6):665-673. DOI : 10.1016/j.jnma.2019.09.002. Epub 2019 Oct 23.

6. Diagnostic Performance of the Basic and Advanced Life Support Termination of Resuscitation rules: A Systematic Review and Diagnostic Meta-Analysis / J. Nas et al. *Resuscitation*. 2019 Dec 27. pii: S0300-9572(19)30739-7. DOI : 10.1016/j.resuscitation.2019.12.016.

7. Development, validation and assessment of the test on knowledge about basic life support and use of automated external defibrillator among students / V. Borovnik Lesjak et al. *Scand J Trauma Resusc Emerg Med*. 2019 Dec 23; 27(1):114. DOI : 10.1186/s13049-019-0683-6.

8. External Soft-Tissue Hemostatic Clamp Compared to a Compression Tourniquet as Primary Hemorrhage Control Device in Pilot Flow Model Study / R. Paquette et al. *Prehosp Disaster Med*. 2019 Apr; 34(2):175-181. DOI : 10.1017/S1049023X19000037. Epub 2019 Mar 27.

